

ÇİMENTO SEKTÖRÜ

BORA ÇEVİK
Uzman

İKTİSADİ ARAŞTIRMALAR BÖLÜMÜ
MAYIS 2016

İÇİNDEKİLER

I. YÖNETİCİ ÖZETİ	3
II. DÜNYADA ÇİMENTO SEKTÖRÜ.....	5
A. ÜRETİM	6
B. İHRACAT	7
C. İTHALAT	8
III. TÜRKİYE'DE ÇİMENTO SEKTÖRÜ	9
A. ÜRETİM	10
B. ÜRETİM KAPASİTESİ	13
C. ÜRETİM MALİYETLERİ.....	14
D. İÇ TALEP.....	15
E. İHRACAT.....	17
F. İRAN ve SUUDİ ARABİSTAN	18
G. YENİ PAZARLARDAKİ GELİŞMELER.....	19
H. FİNANSAL GÖSTERGELER.....	20
İ. HAZIR BETON ÜRETİMİ	21
VI. GENEL DEĞERLENDİRME ve BEKLENTİLER.....	23

I. YÖNETİCİ ÖZETİ

YÖNETİCİ ÖZETİ

2014 yılında dünyada çimento üretimi yaklaşık 4,2 milyar ton düzeyinde gerçekleşmiştir. Dünyada çimento üretiminde Çin büyük farkla ilk sırada yer almaktadır. Hindistan, Avrupa Birliği ve ABD sektörün önde gelen diğer üreticilerdir.

Dünyada çimento üretimi daha çok iç pazara yönelik gerçekleştirilmekte olup, yüksek nakliye bedeli nedeniyle üretilen malın nispeten düşük bir miktarı ihracata konu olmaktadır. 2014 yılında sektörün küresel ihracatı 12,5 milyar dolar seviyesinde gerçekleşmiştir.

2013 yılına kadar Türkiye dünya çimento ihracatında ilk sırada yer almıştır. İzleyen yıllarda ise dış talep koşullarındaki bozulmanın yanı sıra İran'ın çevre ülkelere ihracatını artırması Türk çimento sektörünün pazar kaybetmesine neden olmuştur. Son 6 yıldır gerileme eğiliminde olan Türkiye'nin çimento ihracatı 2015 yılında 551 milyon dolar düzeyinde gerçekleşmiştir.

2015 yılında Türkiye'de çimento satışları nispeten yatay bir seyir izlemiştir. Bu gelişmede, yurt içinde artan belirsizliklere paralel inşaat faaliyetlerinin ivme kaybetmesi ve sektörün ihracatındaki gerileme etkili olmuştur.

Türkiye'de çimento talebinde özel konut inşaatları ilk sırada yer almaktadır. Gündemde olan mega projelerle birlikte altyapı inşaat faaliyetleri kaynaklı talep son yıllarda yükseliş kaydetmektedir. Kentsel

dönüşüm projesi kapsamında 2023 yılına kadar 6,5 milyon konutun inşa edilmesi planlanmaktadır. Üçüncü Havaalanı, nükleer santraller ve Çanakkale Köprüsü gibi büyük projeler de önümüzdeki dönemde çimento talebinin canlı bir seyir izlemesinde etkili olacaktır.

Çimento üretiminde en büyük maliyet kalemi enerjidir. Yurt içinde çimento fabrikaları enerji ihtiyaçlarını petrokok ve kömür ile karşılamaktadır. Son dönemde kömür fiyatlarındaki gerilemeye karşılık petrokok fiyatları yatay seyretmektedir. Bu çerçevede, yakıt ihtiyacını kömürden karşılayan firmalar mevcut konjonktürde maliyet avantajı elde etmektedir.

Çimento ve hazır beton sektöründe bölgesel arz/talep ilişkisi, rekabet seviyesi ve taşımacılık masrafları gibi etmenler fiyatların belirlenmesinde etkili olmaktadır.

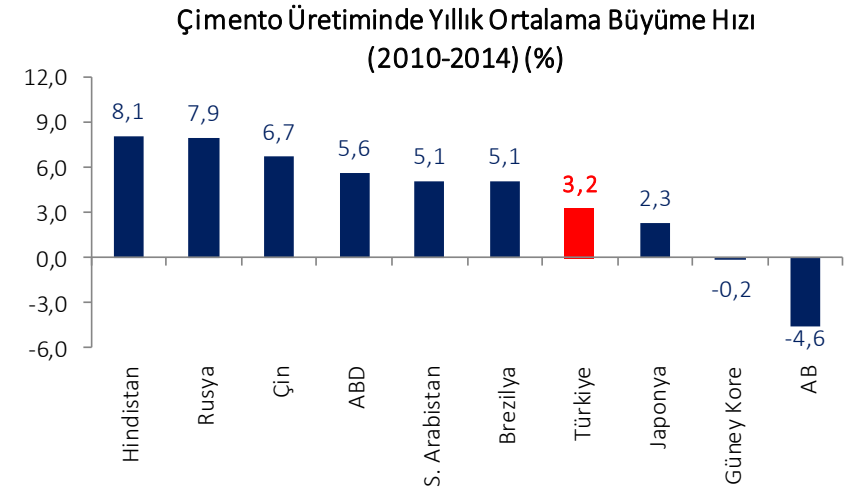
Türkiye hazır beton üretiminde Avrupa'da birinci sıradadır. Türkiye'de hazır beton üretimi, çimento üretimi yapan büyük firmaların yanı sıra bu firmalardan çimento satın alarak imalat yapan firmalar tarafından da gerçekleştirilmektedir. Az miktarda başlangıç sermayesine ihtiyaç duyulan bu sektörde pazar yoğunlaşması oldukça düşük seviyededir.

Hazır beton sektörü halen gelişme potansiyeli taşımaktadır. Gelişmiş ülkelerde uzun bir geçmişe sahip beton yollar ülkemizde geri planda kalmıştır. Petrol bazlı asfalta kıyasla pek çok açıdan avantaja sahip olan beton yolların kullanımının yaygınlaşmasının sektörünün büyümesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

II. DÜNYADA ÇİMENTO SEKTÖRÜ

DÜNYADA ÇİMENTO SEKTÖRÜ / ÜRETİM

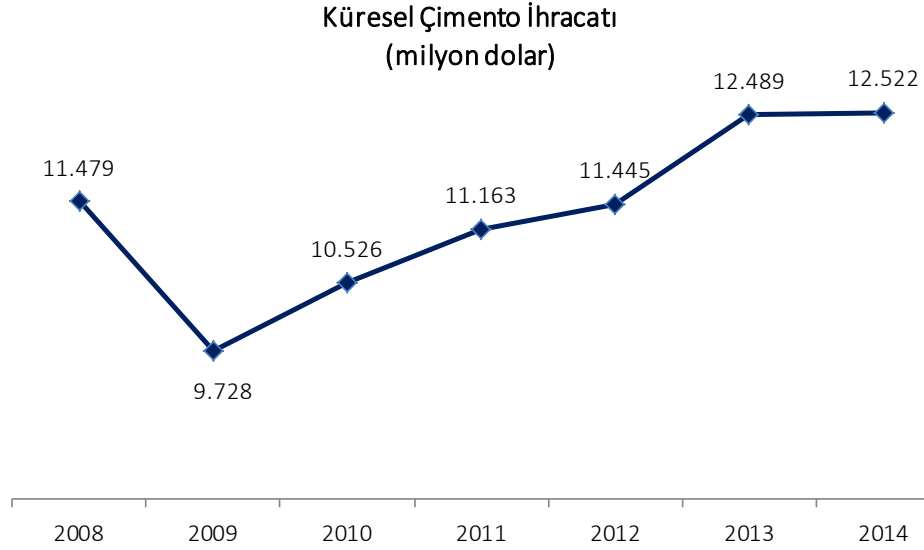
Dünya Çimento Üretimi (milyon ton)					
	2010	2011	2012	2013	2014
Çin	1.882	2.063	2.137	2.359	2.438
Hindistan	220	270	239	272	300
AB	192	192	171	158	159
ABD	65	69	74	77	81
Brezilya	59	63	68	72	72
Türkiye	63	63	64	71	71
Rusya	50	56	53	56	68
Japonya	57	56	59	62	62
Güney Kore	47	48	47	47	47
S. Arabistan	43	48	43	48	52

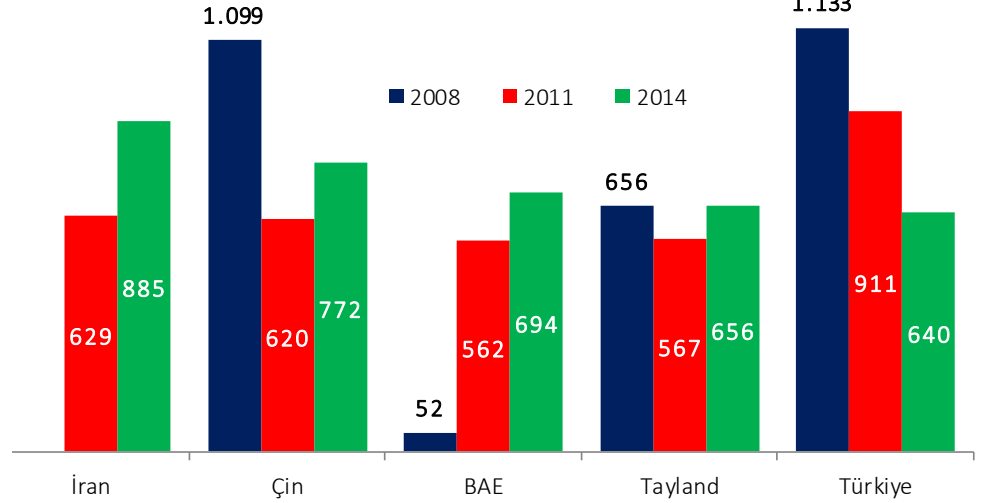
- Son yıllarda gelişmekte olan ülkelerde artış eğilimini koruyan çimento üretimi, küresel krizin etkilerini henüz atlatamayan AB ekonomilerinde inşaat sektöründeki zayıf seyre bağlı olarak gerilemiştir. Diğer gelişmiş ülke ekonomilerine kıyasla daha iyi performans sergileyen ABD’de ise çimento üretimi artış eğilimindedir.
- Altyapı harcamalarının ekonomik büyümede büyük önem arz ettiği Çin, çimento üretiminde ilk sırada yer almaktadır. Çin, sadece 2012-2014 döneminde ABD’nin 20. yüzyıldaki toplam çimento üretiminin 1,6 katını gerçekleştirmiştir.
- Nüfusun yüksek olduğu bir diğer ülke olan Hindistan’ın çimento üretimi de 2010-2014 döneminde yıllık ortalama %8,1 artış kaydederek 300 milyon ton seviyesine ulaşmıştır. Brezilya ve Türkiye de sektörün önemli üreticileri arasında yer almaktadır. Dünyanın beşinci büyük üreticisi olan Brezilya’nın önümüzdeki yıllarda zayıf seyrini sürdürmesi beklenen ekonomik büyüme performansı nedeniyle bu konumunu Türkiye’ye kaptıracağı düşünülmektedir. Öte yandan, çimento üretim miktarına yönelik sağlıklı veri temin edilemeyen İran’ın da Türkiye’ye yakın bir imalat gerçekleştirdiği tahmin edilmektedir.

Kaynak: Cembureau, TÇMB

DÜNYADA ÇİMENTO SEKTÖRÜ / İHRACAT

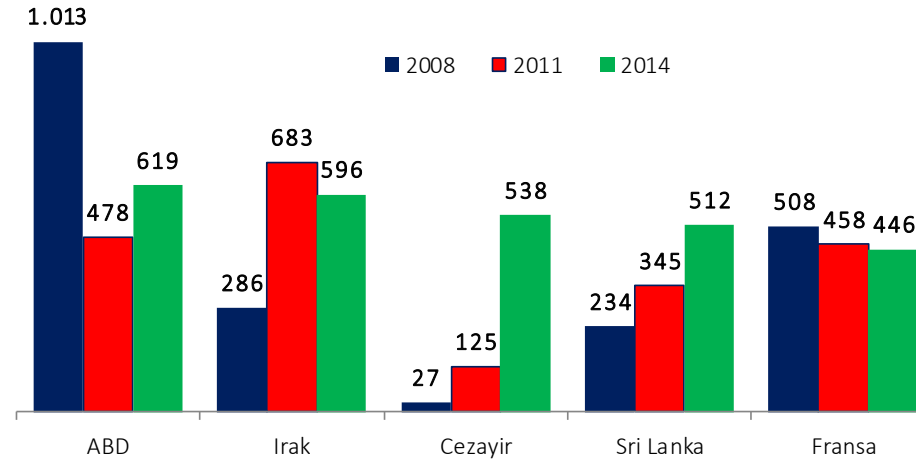
2014 Yılı İtibarıyla En Fazla İhracat Gerçekleştiren İlk 5 Ülke (milyon dolar)

- Yüksek nakliye bedelleri nedeniyle çimento daha çok iç pazara yönelik üretilmektedir. Bu nedenle sektördeki ihracat miktarı iç talebin seyrine göre belirlenmektedir.
- Global kriz nedeniyle küresel ölçekte talebin zayıf seyri nedeniyle 2009 yılında dünya çimento ihracatı önemli ölçüde gerilemiştir. Dünya çimento ihracatı izleyen dönemde ise yukarı yönlü bir seyir izleyerek 2014 yılında 12,5 milyar dolara ulaşmıştır.
- Uygulanan ambargolar nedeniyle dış ticaret verilerinde kesintiler olan İran 2014 yılında 885 milyon dolar tutarında çimento ihracatı gerçekleştirerek dünyanın en büyük çimento ihracatçısı konumuna yükselmiştir. İran'ın en önemli ihraç pazarı %60'lık paya sahip olan Irak'tır.
- En büyük çimento üreticisi Çin ihracatta ikinci sıradadır. Birleşik Arap Emirlikleri ise sektöre yapılan yatırımlarla birlikte çimento ihracatını en fazla artıran ülke olmuştur.
- 2013 yılına kadar dünya çimento ihracatında ilk sırada yer alan Türkiye, artan iç talebin yanı sıra İran'ın yeniden ihracata başlamasıyla pazar payı kaybederek 5. sıraya gerilemiştir.

Kaynak: TÜİK, Trademap, Geçici verilerdir.

DÜNYADA ÇİMENTO SEKTÖRÜ / İTHALAT

2014 Yılı İtibarıyla En Fazla İthalat Gerçekleştiren İlk 5 Ülke
(milyon dolar)

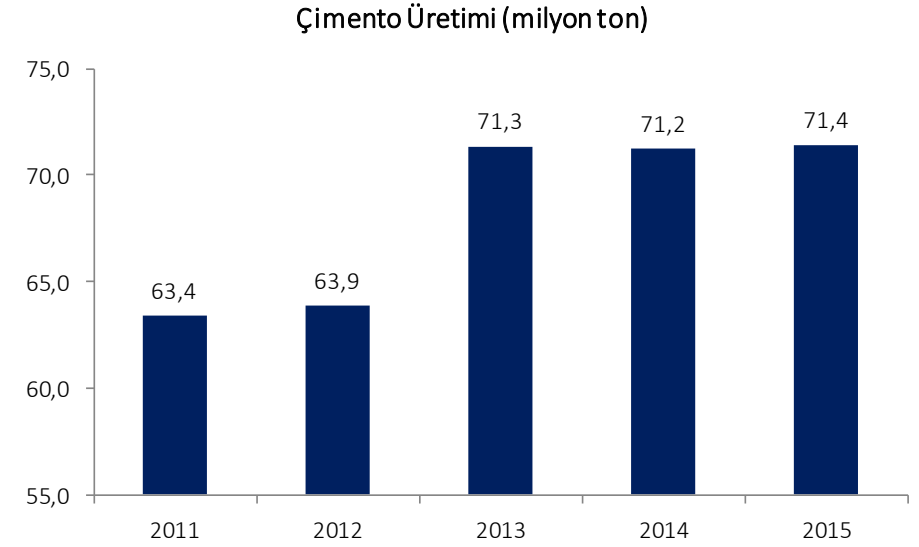
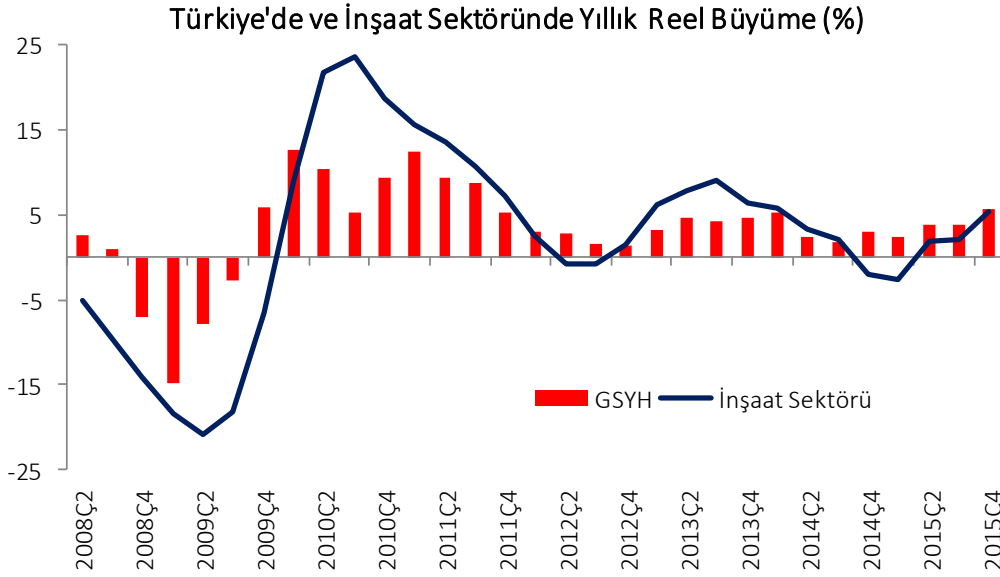
- Dünyanın en büyük çimento ithalatçısı konumunda olan ABD'nin çimento ithalatı, son yıllarda inşaat sektöründe görülen toparlanma işaretleriyle birlikte yükseliş kaydetmesine karşılık halen küresel kriz öncesindeki düzeyin yaklaşık %40 altında seyretmektedir.
- Güçlü iç talep karşısında çimento üretimini yeterli ölçüde artıramayan Cezayir, çimento ihtiyacını ithalat ile karşılamaktadır. Cezayir'de halihazırda çimento üretiminin %60'ını gerçekleştiren kamu kesiminin devam eden fabrika yatırımlarıyla birlikte ithalata olan bağımlılığın 2016 yılında önemli ölçüde azalacağı ifade edilmektedir.
- Küresel kriz öncesinde dünyanın en büyük ikinci ithalatçısı olan Rusya'nın çimento talebi daralma eğilimindedir. Düşen petrol fiyatları ve batılı devletler tarafından uygulanan ambargolar nedeniyle küçülen Rusya ekonomisinin orta vadede de zayıf bir performans sergileyeceği, bu çerçevede çimento talebinin baskı altında kalacağı düşünülmektedir.

Kaynak: Trademap, Geçici verilerdir.

III. TÜRKİYE'DE ÇİMENTO SEKTÖRÜ

TÜRKİYE'DE ÇİMENTO SEKTÖRÜ / ÜRETİM

- Ekonomik büyümenin öncü göstergeleri arasında yer alan çimento sektörünün üretim faaliyetlerinde mevsimsel faktörler önemli bir rol oynamaktadır. İnşaat faaliyetlerinin hızlandığı ilkbahar ve yaz aylarında çimento talebinin hız kazanması az stokla çalışan sektörde üretimin canlanmasını sağlamaktadır.
- Küresel krizin ardından Türkiye’de inşaat sektörü ertelenmiş talebin de etkisiyle art arda altı çeyrek boyunca çift haneli büyüme kaydetmiştir. İzleyen dönemde gerek yurt içinde uygulanan makroihtiyati politikalar gerekse küresel sermaye hareketlerindeki belirsizlikler yurt içinde inşaat sektörünün ivme kaybetmesine neden olmuştur. 2014’ün son çeyreğinde ve 2015’in ilk çeyreğinde daralma kaydeden inşaat sektörü izleyen her iki çeyrekte de %2 civarında büyüme kaydetmiş, son çeyrekte ise ivmelenerek %5,4 büyümüştür.
- 2013 yılında önemli ölçüde artan çimento üretimi, izleyen yıllarda inşaat sektöründeki gelişmelere paralel baskı altında kalmıştır. 2015 yılında çimento üretimi 71,4 milyon ton seviyesinde gerçekleşmiştir.

Kaynak: TÜİK, TÇMB

TÜRKİYE'DE ÇİMENTO SEKTÖRÜ / ÜRETİM

- Türk çimento sektöründe 52 adet entegre tesis, 18 adet öğütme-paketleme tesisi olmak üzere toplam 70 çimento fabrikası bulunmaktadır. Sektör yaklaşık 15 bin kişiye istihdam sağlamaktadır.
- Çimento üretiminin yarıdan fazlasının 8 firma tarafından gerçekleştirildiği Türk çimento sektörü, oligopol piyasa yapısına sahiptir.
- Çimento pazarında fabrikalar hammaddeye ve yerleşim bölgelerine yakın yerlerde yoğunlaşmaktadır. Bununla birlikte, çimentonun sadece karayolu ile taşınabildiği iç bölgelerde rekabetçiliğin düşmesi nedeniyle daha az sayıda fabrika bulunmaktadır.

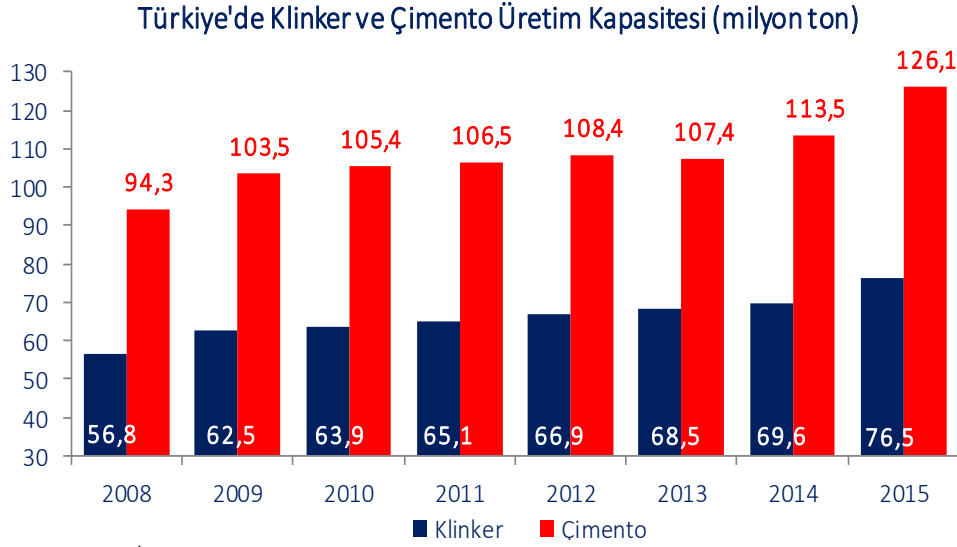
Kaynak: Türkiye Çimento Müstahsilleri Birliği

TÜRKİYE'DE ÇİMENTO SEKTÖRÜ / ÜRETİM

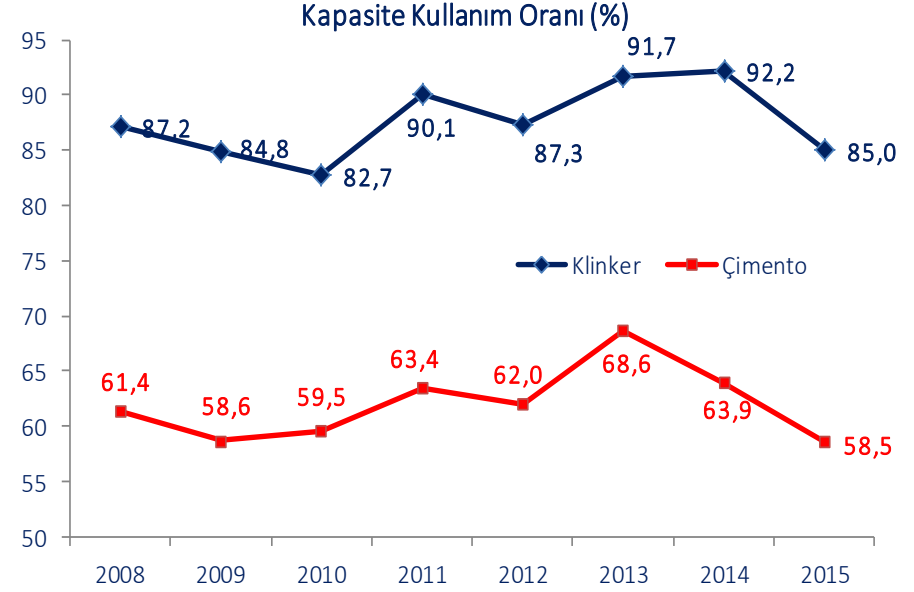
ISO İlk ve İkinci 500 Listesinde Yer Alan Çimento Üreticileri (2014)					
Firma Adı	İSO Sıralaması	Üretimden Satışlar (Net) (milyon TL)	Firma Adı	İSO Sıralaması	Üretimden Satışlar (Net) (milyon TL)
Akçansa Çimento	62	1.360	Bolu Çimento	321	320
Çimsa Çimento	84	983	Göлтаş Çimento	349	298
Nuh Çimento	151	614	Denizli Çimento	392	269
Aşkale Çimento	154	609	Traçim Çimento	400	264
Limak Çimento	164	583	Adoçim Çimento	437	246
Çimko Çimento	182	526	Aslan Çimento	447	237
As Çimento	191	511	Ünye Çimento	454	235
Limak Batı Çimento	197	494	BAŞTAŞ Çimento	503	212
Votorantim Çimento	226	438	Bursa Çimento	511	207
Adana Çimento	228	431	Mardin Çimento	531	200
KÇS Çimento	253	401	Bartın Çimento	684	156
Çimentaş	256	397	Batısöke Çimento	704	151
Batıçim	264	380	Yurt Çimento	775	135
Konya Çimento	312	329	Elazığ Çimento	824	125

- Çimento sektöründe az sayıda üretici olması nedeniyle firmaların satışları oldukça yüksektir. 2014 yılında sektörde faaliyet gösteren firmaların 21'i ilk 500 Sanayi Kuruluşu listesinde, 7'si ikinci 500 Sanayi Kuruluşu listesinde yer almıştır.

TÜRKİYE'DE ÇİMENTO SEKTÖRÜ / ÜRETİM KAPASİTESİ

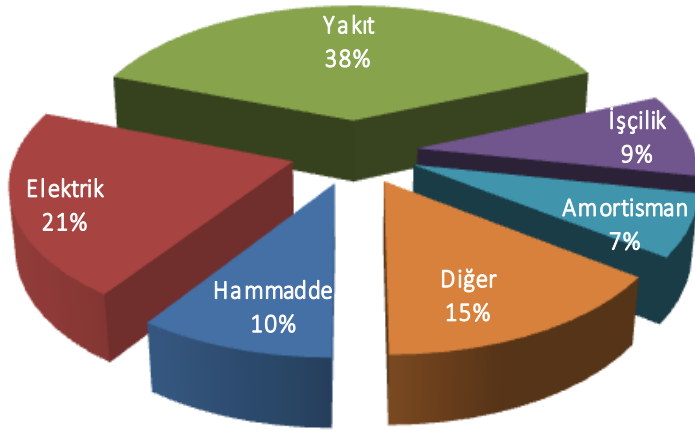
Kaynak: TÇMB

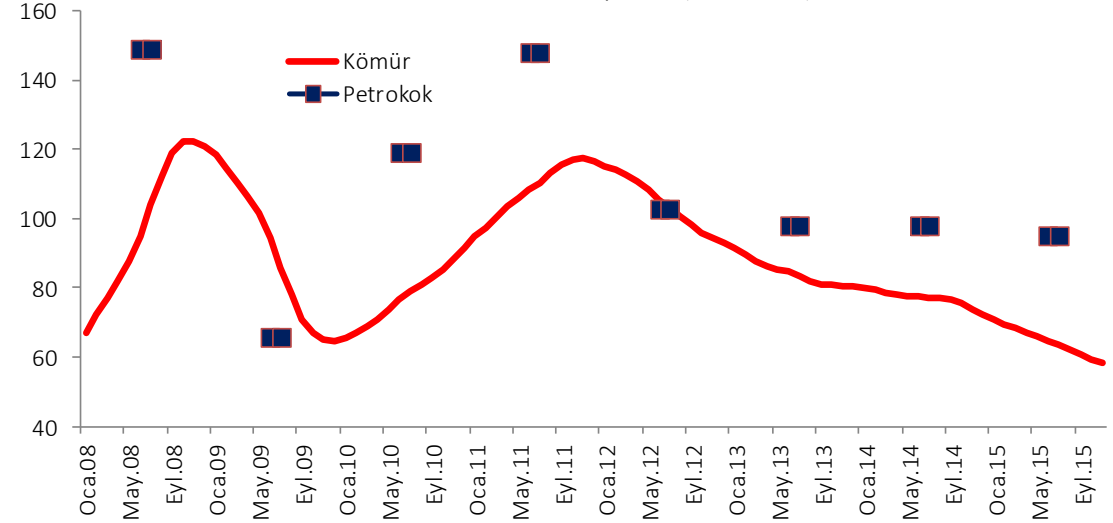
- Çimento, kireç taşı ve alçıdan elde edilen klinker isimli ara maddenin öğütülmesi ile elde edilmektedir. Bu nedenle sektörün üretim kapasitesine ilişkin yapılan değerlendirmelerde klinker üretim kapasitesinin de dikkate alınması gerekmektedir.
- Çimento sektöründe firmalar entegre tesisler (klinkerin üretildiği ve klinkerin öğütülerek çimentonun elde edildiği) dışında sadece öğütme işleminin yapıldığı tesisleri de kurmaktadır. Böylece, klinker ilgili öğütme tesisine taşınarak orada çimentoya dönüştürülmekte ve sektöre üretim esnekliği kazandırarak düşük maliyetler ile çimento üretim kapasitesinin artırılmasına olanak sağlamaktadır.
- Sektörde üretim kapasitesi artış eğilimini sürdürmektedir. Klinker üretim kapasitesi de artış eğilimini korumasına karşılık çimentoya kıyasla daha sınırlı bir gelişim kaydetmiştir.
- Çimento sektöründe kapasite kullanımı inşaat sektörünün canlı seyrettiği 2013'e kadar artmış, izleyen yıllarda ise gerilemiştir. Aynı dönemde, klinker üretiminde kapasite kullanımının da gerilediği görülmektedir.

TÜRKİYE'DE ÇİMENTO SEKTÖRÜ / ÜRETİM MALİYETLERİ

Çimento Sektörünün Maliyet Bileşenleri (%)

Petrokok ve Kömür Fiyatları (dolar/ton)

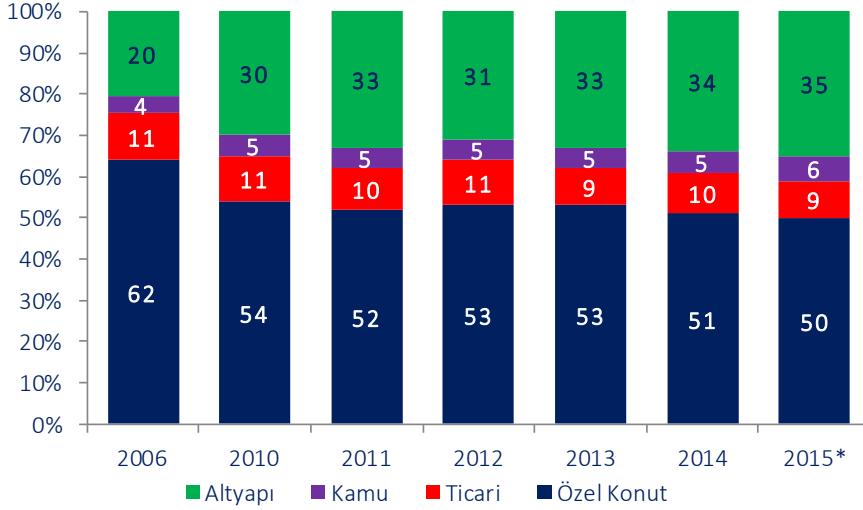

- Sektörde toplam maliyetlerin %38'ini yakıt, %21'ini elektrik oluşturmaktadır. Yurt içinde enerji fiyatlarının nispeten yüksek düzeyde olmasının yanı sıra önemli rakiplerden İran'ın bu alanda avantajlı konumda olması Türk çimento sektörünün rekabetçiliğini sınırlandırmaktadır.
- Türk çimento sanayiinde kullanılan yakıtın yaklaşık %70'i petrokoktur. Petrol bazlı bir yakıt olan petrokok oldukça zehirli bir madde olması nedeniyle sınırlı alanlarda kullanılmaktadır. İşlem hacminin sığ olduğu petrokok piyasasında fiyatlar, enerji piyasası genelinden ayrılmaktadır. Son dönemde enerji fiyatlarındaki düşüşe rağmen petrokok fiyatları yatay seyretmektedir. Sektörde %28 civarında kullanılan kömürün fiyatı ise gerilemektedir. Bu çerçevede, yakıt ihtiyacını kömürden karşılayan firmalar mevcut konjunktürde maliyet avantajı elde etmektedir.
- Atıktan enerji elde etme Türk çimento sektöründe gelişmemiştir. Avrupa'da atıklardan elde edilen enerji oranı %30 civarındayken, Türkiye'de bu oran %3 düzeyindedir.

Kaynak: TOBB, World Bank, İAB Hesaplamaları

TÜRKİYE'DE ÇİMENTO SEKTÖRÜ / İÇ TALEP

Çimento Talebinin Dağılımı

*Tahmin

Çimento Talebini Artıran Büyük Ölçekli Projeler

Proje	Dönem	Toplam Tüketim (milyon ton)	Yıllık Tüketim (milyon ton)
Kentsel Dönüşüm*	2013-2023 (2028)	85,0	7,7 (5,3)
Üçüncü Havaalanı	2015-2018	2,5	0,6
Avrasya Tüneli	2014-2016	0,8	0,3
Akkuyu Nükleer	2016-2023	1,6	0,2
Sinop Nükleer	2019-2024	-	-
Kanal İstanbul	Belli Değil-2023	-	-
Çanakkale Köprüsü	Belli Değil-Belli Değil	2,0	-

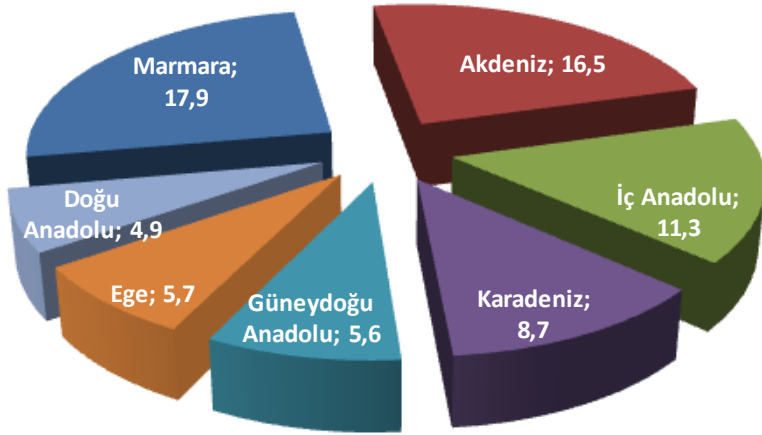
*Konutların ortalama 100 m² büyüklüğünde olduğu varsayılmıştır. Konutun inşaatında kullanılan siva amaçlı çimento hesaplama dahil edilmemiştir.

- Türkiye'de çimento talebinde özel konut inşaatlarının en yüksek paya sahip olduğu görülmektedir. Gündemde olan mega projelerle birlikte altyapı inşa faaliyetleri kaynaklı talep de son yıllarda yükseliş kaydetmektedir. Nitekim, 2015 yılında toplam talebin %35'lik kısmı altyapı inşaatları tarafından yaratılmıştır. Kamu ve ticari yapı inşaatı kaynaklı çimento talebi ise düşük düzeydedir.
- Kentsel dönüşüm projesi kapsamında 2023 yılına kadar 6,5 milyon konutun inşa edilmesi planlanmaktadır. Bu proje kapsamında yaklaşık 85 milyon ton çimento kullanılacağını hesaplıyoruz. Ayrıca, Üçüncü Havaalanı, nükleer santraller ve Çanakkale Köprüsü gibi büyük projelerin de önümüzdeki dönemde çimento talebinin canlı bir seyir izlemesinde etkili olacağını düşünüyoruz.

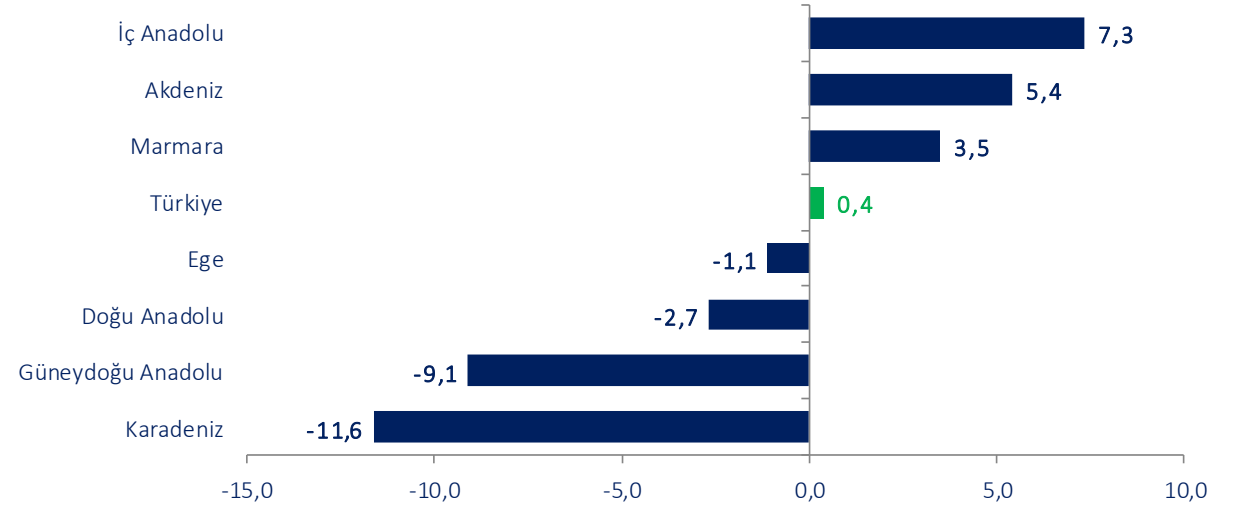
Kaynak: Faaliyet Raporları, İnşaat Mühendisleri Odası, İAB Hesaplamaları

TÜRKİYE'DE ÇİMENTO SEKTÖRÜ / İÇ TALEP

Bölgeler Bazında Çimento Satışları
(2015, milyon ton)

Bölgeler Bazında Çimento Satışlarının Yıllık % Değişimi (2015)

- 2015'te Türkiye'de çimento satışlarında 17,9 milyon ton ile Marmara Bölgesi ilk sırada yer almaktadır. İç pazara yönelik satışların yanı sıra ihracatçı bir profil sergileyen Akdeniz Bölgesi aynı dönemde 16,5 milyon ton seviyesindeki toplam satışları ile ikinci sıradadır.
- Türkiye genelinde çimento satışları 2015 yılında %0,4 oranında artmıştır. Bu dönemde İç Anadolu Bölgesi'nde satışlar %7,3 yükselmiştir. Marmara ve Akdeniz'de de süren mega projeler nedeniyle çimento satışları bir önceki yıla göre sırasıyla %3,5 ve %5,4 artış kaydetmiştir. Öte yandan, zayıf iç talep koşulları nedeniyle Karadeniz'deki satışlar bu dönemde %11,6'lık düşüş kaydederken, İran'ın çevre pazarlarda artan varlığı nedeniyle Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde de çimento satışları %9,1 oranında daralmıştır.

Kaynak: TÇMB

TÜRKİYE'DE ÇİMENTO SEKTÖRÜ / İHRACAT

Türkiye'nin En Fazla İhracat Gerçekleştirdiği İlk 5 Ülke (milyon dolar)									
	2008 (I)	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015 (II)	(II/I)*
Suriye	115	164	162	128	15	33	63	88	-3,7
Libya	6	63	99	11	55	123	77	53	36,7
İsrail	23	37	38	44	42	44	38	39	7,9
Irak	192	291	274	227	131	102	48	23	-26,4
Rusya	307	27	22	59	111	70	42	9	-39,4
Diğer	490	616	536	442	441	365	373	339	-5,1
Toplam	1.133	1.200	1.131	911	796	738	640	551	-9,8

*yıllık ortalama değişim

- 2009 yılında küresel kriz nedeniyle yurt içinde çimento talebi zayıflarken, ihracat 1,2 milyar dolar ile rekor seviyede gerçekleşmiştir. Bu dönemde Türkiye'nin ana ihraç pazarlarından Suriye ve Irak'ın küresel krizden fazla etkilenmemesi çimento ihracatının artmasında etkili olmuştur.
- İzleyen yıllarda Türkiye'nin çimento ihracatının gerilediği gözlenirken, Türkiye 2013 yılına kadar dünyanın en büyük çimento ihracatçısı olma özelliğini sürdürmüştür. Son birkaç yıldır Orta Doğu'da artarak devam eden belirsizlikler Türkiye'nin çimento ihracatını olumsuz yönde etkilemektedir.
- Küresel kriz öncesinde toplam ihracatın yaklaşık 1/3'ü gerçekleştirilen Rusya'da iktisadi faaliyetin ivme kaybetmesi çimento talebini azaltmıştır. 2008-2015 döneminde Türkiye'nin Rusya'ya çimento ihracatı yıllık bazda ortalama %39,4 oranında daralmıştır. Rusya ile süregelen gerginlikler de göz önünde bulundurulduğunda Türkiye'nin bu ülkeye yönelik çimento ihracatının kısa vadede toparlanamayacağını düşünüyoruz.
- Son yıllarda Türkiye'nin ana ihraç pazarlarında İran'ın etkinliğinin artması ve Suudi Arabistan'ın Nisan 2016'da çimento ihracatına izin vererek Ortadoğu pazarına giriş yapması, önümüzdeki dönemde Türk çimento sektörünün ihracatı üzerinde baskı yaratabilecek en önemli risk unsurları olarak değerlendirilmektedir. Bununla birlikte, sözkonusu ülke menşeli ürünlere uygulanan vergiler Türkiye'nin çimento ithalatını sınırlandırıcı bir nitelik taşımaktadır. Dolayısıyla, ilgili ülkelerin artan ihracatının iç pazara etkisinin sınırlı olacağını tahmin ediyoruz.

Kaynak: TÜİK

TÜRKİYE'DE ÇİMENTO SEKTÖRÜ / İRAN ve SUUDİ ARABİSTAN

- Çimento imalatında yüksek oranda enerji kullanıldığından, ucuz maliyetle enerji üretebilen İran ve Suudi Arabistan çimento imalatında maliyet açısından avantajlı konumdadır.
- İran'ın 2014 yılında yaklaşık 70 milyon ton çimento ürettiği tahmin edilmektedir. İran en büyük pazarı konumunda olan Irak'a toplam ihracatının %60'ını gerçekleştirmektedir. Coğrafi konumu bölge ülkelerine yönelik çimento ihracatı açısından elverişli olan İran'ın diğer önemli ihracat pazarları Azerbaycan ve Afganistan'dır.
- Suudi Arabistan, 2008 yılında mega altyapı projeleri sebebiyle artan çimento talebini karşılamak amacıyla çimento ihracını yasaklamıştır. Nisan 2016'da ise, petrol fiyatlarının gerilemesi sebebiyle kamu yatırımlarındaki ve konut sektöründeki yavaşlama nedeniyle yasağın kaldırılması kararlaştırılmıştır. Suudi Arabistan'da mevcut durumda 61 milyon ton olan klinker üretim kapasitesinin 5 yılda 78 milyon tona çıkacağı tahmin edilmektedir.
- Çimento üretimi, nihai ürün karayolu ile en fazla 300-400 km.lik bir mesafeye taşındığında rantabl olmaktadır. Bu nedenle İran ve Suudi Arabistan çimentosunun Irak ve Suriye başta olmak üzere Ortadoğu ülkelerinde tercih edilebileceği düşünülmektedir. Bu durumun özellikle güney ve güneydoğuda yer alan çimento fabrikalarının satışları üzerinde baskı yaratabileceğini düşünüyoruz.

Kaynak: Cembureau, Cemnet

İran'ın Çimento İhracatı (milyon dolar)

	2010	2011	2014
Irak	326	397	535
Azerbaycan	57	76	72
Afganistan	45	64	61
Mısır	-	-	46
Türkmenistan	69	55	38
Diğer	66	38	134
Toplam	563	629	885

*2012 ve 2013 yıllarına ilişkin ihracat verileri bulunmamaktadır.

İran'daki önemli çimento fabrikaları

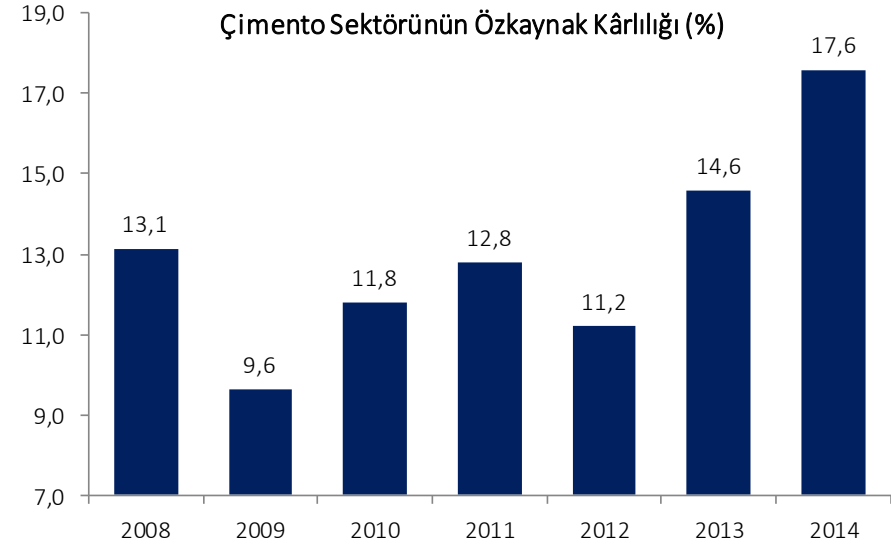
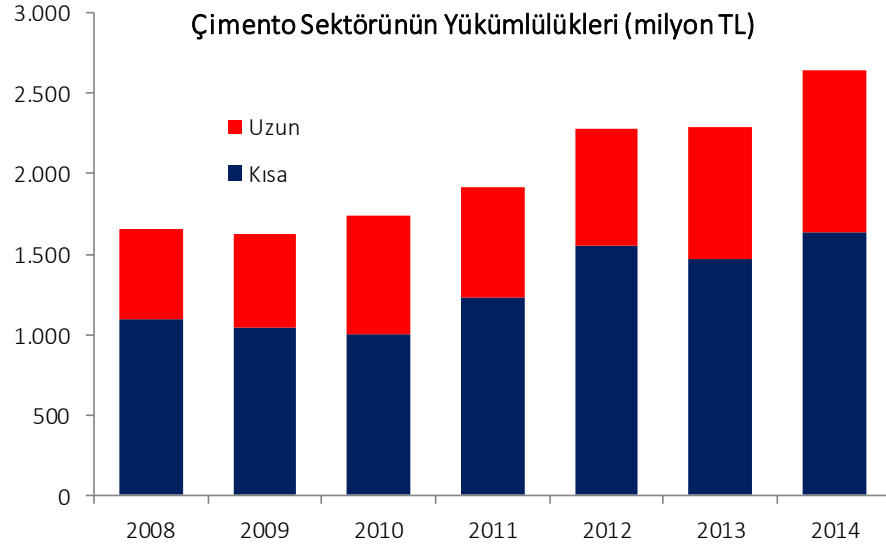
TÜRKİYE'DE ÇİMENTO SEKTÖRÜ / YENİ PAZARLARDAKİ GELİŞMELER

- Ortadoğu'da artan rekabet nedeniyle Türk çimento sektörü alternatif pazarlara yönelerek büyüme faaliyetlerini sürdürmeyi hedeflemektedir.
- Sektörde yatırımların en hızlı artış kaydettiği bölge Afrika'dır. Dış pazarlarda önemli bir oyuncu olmayı amaçlayan Türk çimento sektörü büyüme potansiyeli yüksek Mozambik ve Fildişi Sahilleri gibi ülkelerdeki varlığını gerek yeni fabrika yatırımları gerekse satın almalar yoluyla artırmaktadır. IMF, 2015-2019 döneminde bu ülkelerdeki büyüme oranlarının sırasıyla %7,8 ve %6,1 oranında gerçekleşeceğini tahmin etmektedir.
- Ayrıca, 2015-2019 döneminde büyümenin hız kazanmasının beklendiği İsrail'de iyileşme kaydeden siyasi ilişkilerin Türk çimento sektörünün satışlarını olumlu yönde etkileyebileceğini düşünüyoruz.

Ortalama Büyüme (%)	2010-2014	2015-2019
Mozambik	7,3	7,8
Fildişi Sahilleri	6,5	6,1
Irak	6,2	4,5
Mısır	5,6	4,0
Nijerya	5,0	7,5
Gürcistan	3,8	3,0
Cezayir	3,1	3,6
Romanya	2,7	4,5
İran	1,2	3,5
İsrail	1,4	3,4
Bulgaristan	1,2	2,0

Kaynak: IMF

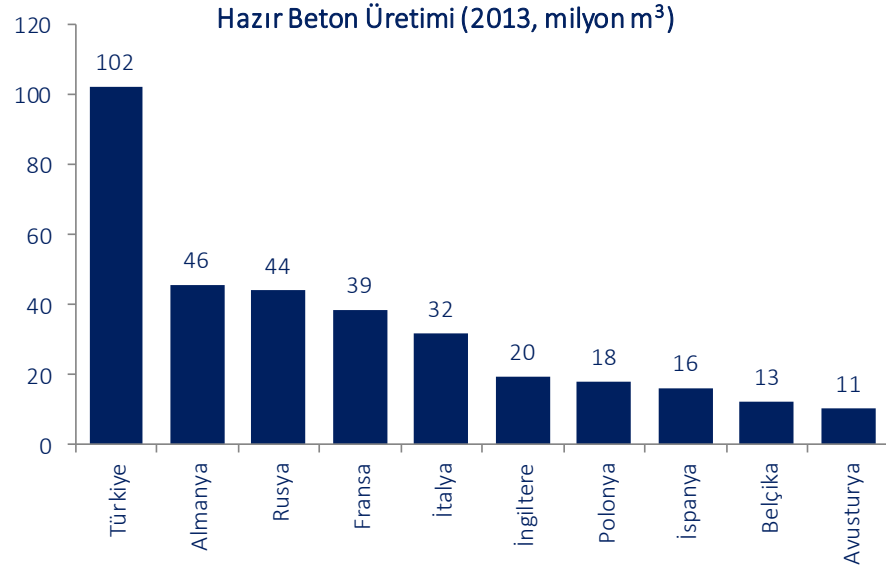
TÜRKİYE'DE ÇİMENTO SEKTÖRÜ / FİNANSAL GÖSTERGELER

- Sektörün mali göstergeleri istikrarlı bir büyüme potansiyeline işaret etmektedir. Sektörün kısa ve uzun dönemli yükümlülüklerinin genel olarak dengeli bir artış eğiliminde olduğu görülmektedir.
- Küresel krizin ardından sektördeki büyüme kârlılığa da katkı sağlamıştır. 2014 yılında sektörün özkaynak kârlılığı %17,6 seviyesinde gerçekleşmiştir.

Kaynak: Kamuyu Aydınlatma Platformu (KAP)

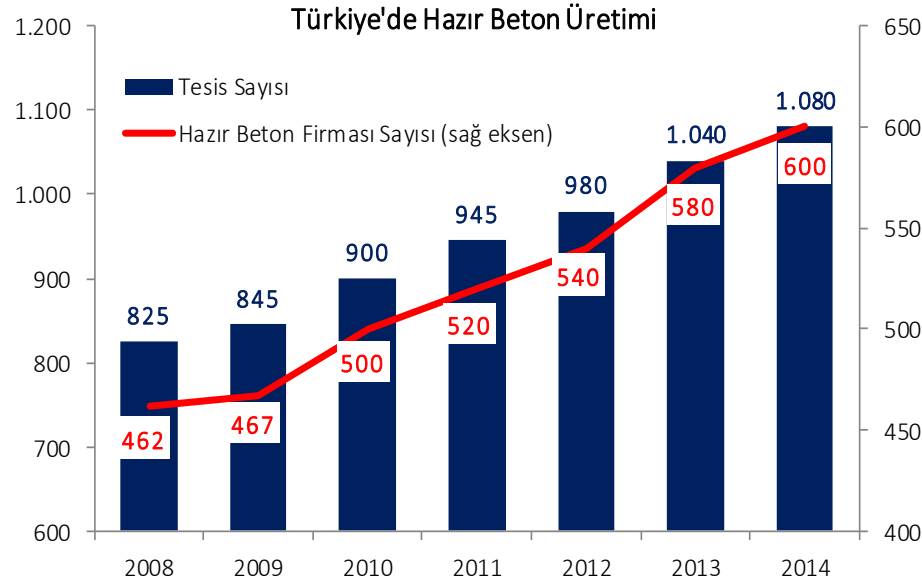
TÜRKİYE'DE ÇİMENTO SEKTÖRÜ / HAZIR BETON ÜRETİMİ

- Hazır beton; çimento, su, agrega ile kimyasal veya mineral katkı maddelerinin istenilen oranlarda bir araya getirilerek karıştırılmasıyla üretilmektedir.
- Dünyada çimento sektörünün önemli oyuncularından olan Türkiye bu avantajını hazır beton üretimine de taşımıştır. Türkiye hazır beton üretiminde Avrupa'da ilk sıradadır.
- 2008-2011 döneminde Türkiye'de hazır beton üretimi inşaat sektöründeki büyüme paralelinde yıllık ortalama %9 artmıştır. İzleyen dönemde ise sektörde aktivite ivme kaybetmiştir. 2015 yılında Türkiye'de 104 milyon m³ hazır beton imal edildiği tahmin edilmektedir. Kentsel dönüşüm programı ve mega projelerin desteğiyle hazır beton sektörünün önümüzdeki yıllarda büyümeye devam edeceğini düşünüyoruz.

Kaynak: Türkiye Hazır Beton Birliği

TÜRKİYE'DE ÇİMENTO SEKTÖRÜ / HAZIR BETON ÜRETİMİ

Riskli Alan İlan Edilen Bölgeler		
İl	Konut Sayısı	Pay (%)
İstanbul	89.994	23,9
Gaziantep	52.547	13,9
Bursa	36.901	9,8
İzmir	31.691	8,4
Ankara	28.968	7,7
Kütahya	25.001	6,6
Diyarbakır	19.974	5,3
Adana	14.622	3,9
Samsun	11.409	3,0
Eskişehir	10.929	2,9
Diğer	55.131	14,6
Toplam	377.167	100,0

- 2014 yılında sektörde 600 firma 1.080 adet tesis ile faaliyet göstermektedir. Sektörde üretimin büyük bir kısmı ana faaliyeti hazır beton imalatı olan firmalar tarafından gerçekleştirilmektedir. Sektörün 20 bin transmikseri ve 5 bin adet beton pompası bulunmaktadır.
- Az miktarda başlangıç sermayesine ihtiyaç duyan bu sektörde pazar yoğunlaşması oldukça düşük seviyededir.
- Hazır beton üç saatlik mesafelere kadar taşınabilir niteliktedir. Bu nedenle sektörde üretimin kentsel dönüşüm projesinde üst sıralarda yer alan İstanbul, Gaziantep, Bursa ve İzmir gibi illerde canlı seyredeceği düşünülmektedir.
- Hazır beton sektöründe büyüme potansiyeli bulunan alanlar da bulunmaktadır. Özellikle, karayollarında asfalt yerine beton kullanımı sektör açısından potansiyel yaratmaktadır. ABD ve Avrupa ülkelerinde beton yol kullanımı yaygındır. Petrol bazlı asfalta kıyasla hammadde ihtiyacı yurt içinden sağlanan beton yolların Türkiye'de yaygınlaşması dış ticaret açığının daralmasına da olanak sağlayacaktır.

Kaynak: Türkiye Hazır Beton Birliği

IV. GENEL DEĞERLENDİRME ve BEKLENTİLER

GENEL DEĞERLENDİRME ve BEKLENTİLER

- Dünya çimento sektöründe en büyük pazar konumunda olan Çin'de büyümenin ivme kaybetmesi nedeniyle küresel çimento talebinin önümüzdeki dönemde bir miktar zayıflaması beklenmektedir. Uzun vadede ise Hindistan, Brezilya, Suudi Arabistan ve İran gibi önemli oyuncuların sektördeki gelişime yön vereceği düşünülmektedir.
- Dünyada çimento üretimi daha çok iç pazara yönelik gerçekleştirilmekte olup, yüksek nakliye bedeli nedeniyle üretilen malın nispeten düşük bir miktarı ihracata konu olmaktadır. 2013 yılına kadar Türkiye dünya çimento ihracatında ilk sırada yer almıştır. İzleyen yıllarda ise dış talep koşullarındaki bozulmanın yanı sıra İran'ın çevre ülkelere ihracatını artırması Türk çimento sektörünün pazar kaybetmesine neden olmuştur. Önümüzdeki dönemde, yüksek çimento üretim kapasitesine sahip Suudi Arabistan'ın çimento ihracatı yasağını kaldırmasıyla Orta Doğu pazarında rekabetin daha da artacağını düşünüyoruz.
- Yurt içinde belli bir doyumluğa ulaşan Türk çimento sektörü farklı coğrafyalara yönelerek büyüme faaliyetlerini sürdürmektedir. Sektörde yatırımların yurt dışında en hızlı artış kaydettiği bölge Afrika'dır. Türk çimento sektörünün bu bölgedeki varlığını gerek yeni fabrika yatırımları gerek satın almalar yoluyla artırarak büyümesini sürdürmesi beklenmektedir.
- Yurt içinde artan belirsizliklere paralel inşaat faaliyetlerinin yavaşlaması ve sektörün ihracatındaki gerileme Türkiye'de çimento satışlarının 2015 yılında zayıf bir görünüm sergilemesinde etkili olmuştur. 2016 yılında ise, ertelenmiş konut talebi ve kentsel dönüşüm projeleri nedeniyle inşaat sektörünün canlanma kaydedeceğini öngörüyoruz. Bu çerçevede, toplam çimento satışlarının 2016 yılında ılımlı bir büyüme kaydedeceğini tahmin ediyoruz. Ayrıca, Üçüncü Havaalanı, nükleer santraller ve Çanakkale Köprüsü gibi büyük projelerin de önümüzdeki dönemde çimento talebine katkı sağlamasını bekliyoruz.
- Türkiye çimentoda olduğu gibi hazır beton sektöründe de dünyada söz sahibidir. Buna rağmen hazır beton sektörü halen gelişme potansiyeli taşımaktadır. Gelişmiş ülkelerde uzun bir geçmişe sahip olan beton yollar ülkemizde geri planda kalmıştır. Petrol bazlı asfalta kıyasla pek çok açıdan avantaja sahip beton yolların kullanımının yaygınlaşmasının sektörün büyümesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

YASAL UYARI

Bu rapor Bankamız uzmanları tarafından güvenilir olduğuna inanılan kamuya açık kaynaklardan elde edilen bilgiler kullanılmak suretiyle, sadece bilgilendirme amacıyla hazırlanmıştır ve hiçbir şekilde finansal enstrümanların alım veya satımı konusunda tavsiye veya finansal danışmanlık hizmeti sağlanması olarak yorumlanmamalıdır. Bu raporda yer verilen görüş ve değerlendirmeler, hiçbir şekilde Türkiye İş Bankası A.Ş.'nin kurumsal yaklaşımını yansıtmamakta olup, raporu kaleme alan uzmanların kişisel görüş ve değerlendirmeleridir. Türkiye İş Bankası A.Ş. bu raporda yer alan bilgi, görüş ve değerlendirmelerin doğru, değişmez ve eksiksiz olması konusunda herhangi bir şekilde garanti vermemektedir. Türkiye İş Bankası A.Ş. bu raporda yer alan bilgilerde herhangi bir bildirimde bulunmaksızın değişiklik yapma hakkına sahiptir. Bu rapor ve içindeki bilgilerin kullanılması nedeniyle doğrudan veya dolaylı olarak oluşacak zararlardan Türkiye İş Bankası A.Ş. hiçbir şekilde sorumluluk kabul etmemektedir.

İşbu rapor üzerinde Bankamızın telif hakkı olup, Bankamızın yazılı izni alınmaksızın herhangi bir kişi tarafından, herhangi bir amaçla, kısmen veya tamamen çoğaltılamaz, dağıtılamaz veya yayımlanamaz. Tüm haklarımız saklıdır.